

TRACTATUS SECUNDUS.

CAPUT UNICUM.

De Præcepto Spei.

20. — « PER Spem quæ est secunda virtus Theologica, intellegitur amor concupiscentiæ erga Deum, quo Deum et Divina, præ omnibus aliis concupiscibilibus nobis concupiscimus, ita ut omnia potius parati simus perdere quam Deum et Divina. De hâc quæritur, quando ejus præceptum obligat?

« Resp. 1. Probabile est præceptum Spei obligare per se, cum primum homini usum rationis assecuto Deus, et Beatitudo, tanquam finis, ad quem tendere debet, sufficienter est propositus; ita ut notabili tempore non differat. Ita *Becan.* c. 17. *quæst.* 7. n. 2. *Turr.* et *cæteri* commun. Et est ratio, quia sine actu Spei nec justificari, nec in Justitiâ Divinâ persistere, nec meritorie operari possumus. *Schol.*

« Resp. 2. Præceptum Spei per accidens obligat, 1. Quando actus Orationis, Pœnitentia, Charitatis, etc. in præcepto sunt, qui sinè prævio actu Spei exerceri non possunt. Ita *Auth. cit.* et *Fill.* tr. 22. c. 8. n. 255. 2. Quando quis ita tentatur, ut periculum sit consensus, nisi animum spe erigat. *Vid. Fill. loc.* cit. 2. *Laym.* l. 2. t. 2. c. 2. *Bonac.* d. 5. *quæst.* 3.

Unde resolvuntur sequentes casus:

« 1. Mortale peccatum est sperare, sive amare magis (amore concupiscentiæ) terrena hæc, quam coelestia: v. gr. si quis ita comparatus sit, ut desideret perpetuò degere in hac vita et Deo relinquere Cælum, si sibi relinquit Terram.

« 2. Mortale item est desperare de consequendo Deo, aut salutem, et venia peccatorum, aut mediis ad illam consequendam necessariis, verbi gratiâ, auxiliis Gratiae, et emendatione vitæ. Quod peccatum ratione parvitatis materiae non potest esse veniale, cum sit injuriosum misericordiæ Dei. *S. Thom.* q. 20. a. 3. *Laym.* l. 2. t. 2. c. 2. n. 3.

« 3. Mortale etiam est præsumere de misericordia Dei, v. g. dum quis sperat id, quod est impossibile secundum legem Dei ordinariam; ut si spares remissionem peccatorum, et salutem sine pœnitentia, vel per propria merita, et vires naturæ: vel etiam si quis statuat perseverare in peccatis, quandiu bene vallet, et tamen speret se acturum pœnitentiam ante mortem. *S. Th.* q. 21. ar. 1. *Laym.* l. c.

DE PRÆCEPTO SPEI.

207

« 4. Denique mortale est odisse Deum (odio scilicet abominationis, seu aversionis) v. gr. si Deus displicat tanquam nobis infestus propter vindictam peccatorum. *Vid. Laym.* l. c. *Bon.* *disp.* 3. q. 3.

21. — Spes brevius et congruentius sic definitur: « Est virtus per quam cum certâ fiduciâ futuram Beatitudinem, et ejus media sequenda expectamus per Dei auxilium. » Objectum *materiale primarium* Spei (nempe id quod sperare debemus) est æterna Beatitudo, quæ est ipse Deus fruendus; *Secundarium* autem sunt Divina gratiæ, atque nostra bona opera Divino auxilio exsequenda. Objectum vero formale (sive motivum propter quod sperare tenemur) alii dicunt esse Dei misericordiam: alii divinam Omnipotentiam, prout communiter tenent *Thomistæ*: alii divinam Promissionem, sicut sentit *Jueninus*: alii tandem dicunt esse divinam Bonitatem, in quantum ipsa nobis communicat auxilia ad salutem assequendam, et juxta hanc intelligentiam Bonitas idem est quam divina Misericordia; si quis enim vellet objectum formale Spei esse Dei Bonitatem in quantum ipse est res sperata, sapienter ait *Contin. Tour.* t. III. de Spe p. 226. *Concl.* 2. quod non bene loqueretur.

His autem positis, concludendum puto, quod prima tria præfata motiva constituant objectum *Formale* Spei, nempe Misericordia, et Omnipotentia Divina, quæ Deus nobis auxilia imperit ad salutis hostes superandos, et hæc duo motiva expressè docentur a S. Thom. in *Questionib. disp. qu. un. de Spe*, ubi ait: « Ita objectum *Formale* Spei est auxilium Divinæ pietatis, et Potestatis, propter quod tendit motus Spei in bona separata, quæ sunt *materiale* objectum Spei. » Censeo insuper his duobus omnino tertium addendum motivum, nempe Divinam Promissionem, prout recte sentit *Jueninus*, sive Divinam Fidelitatem circa promissionem quam exhibuit salvandi nos propter merita Christi; alias sine hâc promissione non valeremus salutem cum certâ fiduciâ sperare.

Vitia autem opposita Spei, ut supra dictum est, sunt Desperatio et Præsumptio. Circa Præsumptionem notandum, quod ille Præsumptione peccat, qui salutem sperat vel tantum propter merita propria, vel tantum propter merita Christi absque ullâ cooperatione suorum honorum operum.

Dicit *Busemb.* h̄c n. 3. peccare graviter eum qui vult in peccato perseverare usque ad mortem, sperans fore, ut se pœnitiat ante mortem; et citat *S. Th.* et *Laym.*, sed hoc non dicunt nequæ *S. Th.* nequæ *Laym.* *S. Th.* enim 2. 2. q. 21. a. 1. in corpore circâ finem docet tantum, quod præsumptio sit (sunt ejus verba) sperare veniam sine pœnitentia, vel gloriam sine meritis. Addit autem d. l. a. 2. art. 2. ad 4. quod « peccare cum proposito perseverandi in peccato sub spe veniæ, sit præsumptio, et augeat peccatum. Peccare autem sub spe veniæ quondam percipiendæ, cum proposito abstinendi a peccato, et pœnitenti de peccato, non sit præsumptio, et minuat peccatum; quia

" per hoc videtur habere voluntatem minus firmatam ad peccatum. " dum. " Quare secundum S. Th. non est peccatum contra Spem, velle perseverare in peccato sub spe aliquando penitendi. Verum est tamen, quod difficulter hic posset excusari a peccato gravi contra charitatem erga seipsum; cum ex communi consensu DD. qui sic proponeret, magno periculo suae damnationis se expone ret.

Hinc recte aiunt Bonac. Spor. de Præc. Spei c. 4. n. 17. et Croix. l. 2. n. 126., quod qui differt penitentiam sub spe veniae, non peccat contra Spem, dum spes illa remissionis tantum concomitante se habet ad peccatum, sed non efficitur illi motivum sive ratio peccandi. Idem dicendum de eo, qui peccat sub spe veniae. Tunc autem judicandus est aliquis contra Spem peccare, quando spei facilitas de venia obtinenda fieret illi ratio, seu motivum ad peccandum influens. Secus vero dicendum, si ille peccaret ex Passione, sperando concomitante peccatum illud postea simul sibi remitti. Qui autem augeret peccata, praetextu quia Deus tam facile ignoscit decem quam quinque peccatis, peccat ex presumptione, ut Tourn. t. 3. p. 250. v. Ratio.

TRACTATUS TERTIUS.

DE PRÆCEPTO CHARITATIS.

CAPUT I.

An, quando, et quomodo obliget Præceptum Charitatis Dei?

22. Quando Deus amandus? — 23. Quando obligat præceptum Charitatis? — 24. Resolvuntur Casus.

22. — « CHARITAS Dei est amor amicitiae, quo Deo bene voluntus, et omnia bona ipsi cupimus, ob summam et infinitam ejus Divinæ Naturæ perfectionem.

« Resp. 1. Præceptum Charitatis Dei præcipit Deum super omnia amandum. Patet ex Scripturâ. Ratio est, quia finis ultimus plus est diligendus, quam omnia media, quae ad eum referuntur: non quidem intensivè (etsi enim hoc etiam deceat, non tamen est in præcepto), sed appretiativè, ita ut nullam creaturam pluris facias, quam Deum; velisque potius omnia perdere, quam Deum offendere; et sic illi male velle. S. Thom. 2. 2. quest. 27. art. 3. Azor. Sanch. Bec. 2. 2. c. 19.* (Vide dicenda Tom. V. l. 6. n. 442. v. Id clare.)*

23. — « Resp. 2. Probabile est, præceptum Charitatis Dei obligare. I. Quandò homo adeptus est sufficientem cognitionem Dei infinitè boni, à quo omnia sua bona habet, et cui omnia debet. Ratio est, quia cum teneatur Deo ex filiali amore totâ vitâ servire, id non videtur posse fieri, nisi eliciat actum amoris. * Hâc de re vide Propositionem oppositam damnatam ab Alexand. VII, Prop. 1. * Ita S. Thom. quest. 89. art. 6. Narr. Valent. etc. communiter (notat autem Con. disp. 24. d. 3. n. 50. non statim post talem notitiam peccare mortaliter, sed tantum, si differat notabiliter, v. gr. ultrâ annum) contra Paulum, qui dicit probabile esse, quod non obliget. Si scrupulus te angat, an præcepto huic satisficeris, docet Escob. ex Petro. Hurt. 2. 2. d. 172. s. 1. §. 24. quod, si positivè non meministi te omissose, tenere possis te satisfecisse. Trull. tamen l. 1. c. 5. dist. 13. n. 9. monet expedire, ut se in Confessione aliquando accuset sub dubio, si forte præceptum istud violavit, vel alia præcepta affirmativa, de quibus non certò constet, quandò obligent vel violentur. II. Quando est periculum labendi in odium Dei, nisi actum Charitatis elicias. III. Quando quis tenetur

DUBIUM I.

Quis ordo servandus inter personas, quæ diliguntur?

25. Qualis est ordo Charitatis erga seipsum et Proximum? — 26. An liceat aliquando se privare bonis spiritualibus? vel se exponere periculo peccandi ob Charitatem? — 27. Quando teneamur succurrere proximo?

23. — « RESP. 1. Ordine Charitatis quisque tenetur post Deum diligere 1. Seipsum, secundum bona spiritualia. 2. Proximum, quoad eadem bona. 3. Seipsum, quoad bona corporalia. 4. Proximum, quoad eadem. 5. Denique seipsum, et deinde proximum quoad bona extrema. Ita Laym. l. 2. t. 3. cap. 3. ex S. Thom. communiter.

Unde resolvuntur hi Casus:

« 1. Peccat contrà Charitatem sui, qui salutem suam spirituali, vel corporalem negligit: quod grave est, si fiat sine causa, et cum gravi damno, v. gr. mortis, vel gravis morbi: Trull. l. 2. c. 6. d. 1. »

26. — Nota, quod per se loquendo possit quis privare seipsum bonis spiritualibus non necessariis ad salutem ob bonum Proximi spirituale, vel corporale, ut esset omittere ingredi in Religionem, ad alendos Parentes suos, vel Filios. Salm. de Praecepto Charitatis, cap. 6. n. 26. Sed vide dicenda, lib. 4. n. 78.

Pariter licitum est ob salutem spiritualem Proximi se expōnere probabiliter periculo peccandi; quia periculum illud, quando adest gravis causa illud subeundi, non judicatur voluntariè suscipi. Ita Salm. d. lib. 2. n. 27. cum Sanch. ex S. Basilio. Imò n. 18. cum Val. Azor. et communi. dicunt ad hoc teneri, qui dubitat de suo periculo, dum periculum Proximi è contrario est certum; nempe si infans certò sit moriturus sine Baptismo, si tu non accedas, licet accedere non possis sine subversione periculo. Vide lib. 5. n. 63. et lib. 6. n. 453.

« 2. Nullius boni consequendi causâ licet peccare, etiam venialiter: quia talis vellet sibi malum spirituale. Laym. ibid.

27. — « 3. Tenetur quisque proximo in extremâ necessitate spirituali constituto succurrere, etiam cum certo vitæ periculo: dummodò sit æquè certa spes illum juvandi, neque gravius indè malum immineat; v. gr. teneris cum vitæ periculo baptizare, vel absolvere moriturum, si aliis non adsit, qui faciat. S. Augustinus l. de mend. 3. Thom. qu. 20. art. 5. Regin. cap. 4.

« Dixi, in extremâ; v. gr. quâ certò putetur moriturus in mortali, quia in gravi tantum obligatur is, qui ex officio alienam salutem curat, ut Parochus, cui ideo non licet fugere tempore pestis, nisi substituto æque idoneo. Valent. et Laym. loc. cit.

Tenetur quidem quisque succurrere Proximo in extremâ necessitate spirituali, adhuc cum iacturâ suæ vitæ. Dummodò tria constent, 1. Ut sit æquè spes juvandi, ut ait Bus. cum Laym. 2. Ut Proximus nullum alium habeat à quo sublevetur. 3. Ut Proximus certò dammandus sit, nisi à te adjuvetur; ita ut (addit Malerus) tibi constet Proximum aliter non esse convertendum contritione, vel aliâ operatione divinæ gratiæ.

Hinc si Proximus sit in necessitate tantum gravi, non teneris ei succurrere cum periculo vitæ, famæ, vel bonorum, nisi sis Pastor, ut ait cum Busemb. Tourn. tom. 3. p. 283. vel nisi tuum damnum temporale esset leve, ut Salm. Tract. 21. cap. 6. n. 34. Hinc dicunt Salm. ib. n. 32. cum Suan. Pal. Con. ex. S. Th. 2. 2. q. 26. art. 5. ad 3. quod non teneris retrahere peccatores, cum tali periculo; nec ad Indos convertendos navigare; cum sint alii, qui hoc facere possunt, et alias fructus sit incertus; ut etiam notat Tamb. Bon. de Char. p. 4. n. 2. Pal. p. 9. n. 9. et Tourn. l. c. v. Dico. 2.

Secùs verò te teneri dicunt I. Salm. d. n. 32. si Communitas aliqua esset in gravi necessitate spirituali; quia tunc grave dampnum commune præcavendum est magis, quam tuum particulare. Hinc inferunt teneri cum periculo vitae ministrare Sacraenta Populo, qui alias esset in periculo omittendi Fidem; vel si tempore pestis Populus sit omni Sacerdote destitutus, ut Laym. de Char. c. 3. n. 3.

Dicunt II. teneri in gravi necessitate, qui ex officio debet subvenire, modo speret fructum. Hinc tenentur ex justitiâ Pastores, scilicet Episcopi et Parochi cum periculo vitae ministrare ovi bus Sacraenta necessaria: ut Baptismum et Pœnitentiam, non verò alia. Nec pastor potest tunc officium renunciare (licet possit alios substituere cum justâ licentiâ Ordinarii, ut Laym. ex communi cum Valent. de Char. c. 3. n. 3. Pal. p. 9. n. 13.) Ita cum Bus. Salm. d. c. 6. n. 33 et 34. cum S. Th. Pal. etc. Et hoc certum esse dicit Croix l. 2. n. 174. Ubi addit Suan. quod Pastor tenetur etiam cum magno suo damno temporali procurare magnam utilitatem spiritualem subdit.

Quænam autem sit necessitas spiritualis extrema, et quænam gravis? Croix d. l. n. 175. cum Carden. Valent. etc. dicit extremam esse, quandò Proximus est in proximo periculo damnationis, vel peccandi ex vehementiâ passionis: (Sed melius dicunt Salm. n. 32. et Pal. d. n. 9. cum Bonac. neminem teneri cum periculo vitae aut bonorum, extrahere alios à peccatis, a quibus possunt ipsi se liberare per seipsos, aut per pœnitentiam.) Gravem autem esse, quando ex circumstantiis salus æternæ ei difficilis redderetur.

An autem sit obligatio absolvendi moribundum cum periculo vitæ? Affirmandum, si is habituatus sit in peccatis, et sit adeò rudis, ut nesciat actum contritionis elicere. Ita Pal. p. 9. n. 6. Con. D. 13. dub. 7. n. 90. Nao. c. 24. n. 9. Salm. n. 31. Mazz. c. 2. §. 3. etc. Tempore autem pestis censeo cum Laym. ut supra,

contrà *Pal. d. n. 6. in fin.* teneri Sacerdotes, deficientibus aliis, absolvere moribundus cum periculo vitæ, quia in tantâ multitudine morientium nunquam deficient hujusmodi ignorantes.

Quæritur, an quis teneatur occidere nocentem pro tuendâ vitâ innocentis? Affirmat *Laym. de Char. d. c. 3. n. 5.* ut probabilius cum *Nav. Mol. etc.*; nisi non possit occidere sine gravi incommodo. Sed verius negatur; ut in frâ de *V. præc. l. 3. n. 390.*

« 4. Ordinariè non licet vitam suam postponere alienæ. Addo, » ordinariè: quia licet, si sit persona publica a quâ multum pen- » det, uti etiam pro Republica, pro fide, religione defendenda; » imo etiam pro amico propter Deum dilecto. *Less. l. 2. c. 9.* » *d. 6. Laym. l. c.*

« Resp. 2. Quoad proximos, inter se servandus est hic ordo: » 1. Qui melior est, magis diligendus est, eâ dilectione, quam comi- » tatur gaudium circa bona possessa, item honor, cultus, et reve- » rentia. Sic v. g. plus diligendus est vir sanctus, quam parens im- » probus. Ratio, quia est magis conjunctus cum præcipuo objecto » Charitatis, quod est Deus. Item parentes magis quam filii, vel » uxori, magisque benefactores, quam ii, quibus benefacimus. » *Laym. l. c. et comm. 2.* Appretiativè, et dilectione eâ, quâ alteri » optamus bonum nondum possessum, cum beneficiâ magis » diligendi sunt, qui nobis sunt conjunctiores quoad ea bona, quæ » sunt debita tali conjunctione, et in quibus hæc fundatur.

Unde resolvest:

« 1. In bonis pertinentibus ad naturam, et vitam corporalem » conservandam, succurrendum est (extra necessitatem extre- » mam); Primo omnium uxori, quia est una caro cum viro. » 2. Filiis (In æquali necessitate primo est succurrendum filiis, » quam Parentibus. *Salm. de IV. Præc. c. un. n. 21. cum S. Th.* » et commun.) * 3. Parentibus, et quidem patri præ matre. » 4. Fratribus, sororibus, deinde propinquis, domesticis et familia- » ribus. Dixi extra extremam necessitatem; quia in hâc parentes, » eò quod vitam dederint, præferendi sunt etiâ uxori, et liberis. » *Laym. ib. n. 5 et 6.* (itâ etiâ *Tourn. t. 3. p. 287.* et proba- » bilius, contrà *Salm. d. n. 21.* Nota hâc, quod in extremâ neces- » sitate præferendi sint Parentes creditoribus. *Salm. n. 25. cum* » *Cajet. Soto, contrâ Nao. etc.*) *

« 2. In rebus pertinentibus ad civilem communicationem » præferendi sunt concives, in bellicis commitltones, in spi- » ritualibus spirituales filii, patres, fratres. *Bannez* tamen pro- » babiliter docet, parentes carnæ, etiâ spiritualibus, aliis » omnibus præferendos: quia conjunctio carnalis est fundamen- » tum aliarum conjunctionum, Vid. *Laym. hic loc. cit.* »

DUBIUM II.

De odio, et dilectione inimicorum.

23. An quisque teneatur inimico exhibere communia signa dilectionis? — 29. An injuriam remittere? — 50. An abominationis sit licita. An in Confessione explicanda sit species mali proximo voliti? Et an excludendo licet proximo velle malum?

28.— CERTUM est, inimicos aliquo modo diligendos cum » sint proximi, cum *S. Th. 2. 2. qu. 25. art. 1.* communiter om- » nes. Sed quæritur de modo, et an possint odio haberi.

Resp. 1. « Quilibet homo, saltem privatus, tenetur proxim: » etiâ inimico, communia dilectionis signa, et beneficia exhi- » bere ex præcepto, specialia verò ex consilio tantum, nisi aliunde » ratio obligationis accedat. Itâ *comri. cum Laym. c. 4. ex S. Th.* » *l. c. q. 25. a. 8 et 9. Dux. 1. communia*, qualia secundum *Caj.* » *v. odium*, sunt quæ Christiano debentur a quovis Christiano in » communia, concivi a concive, cognato a cognato. Ratio autem » est, quia ista negare est vindicare injuriam, quod non licet pri- » vato. Dux 2. nisi aliunde accedat ratio obligationis, qualis esset » v. gr. 1. Timor scandali ex omissione. 2. Spes salutis inimici, » vid. *Azor. t. 2. lib. II. cap. 3. 3.* Necessitas temporalis, vel » spiritualis. 4. Culpæ deprecatione, et exhibitio specialium signo- » rum amoris. Ratio est, quia his casibus neglectus specialium » signorum esset exterior odii declaratio. *Laym. l. c.*

Unde resolvest Casus sequentes :

« 1. Per se loquendo nemo tenetur ad inimicum diligendum » positivo, et peculiari actu, nequè ad eum salutandum, allocuen- » dum, ægrotum invisendum, mœstum consolandum, hospitio » excipiendo, vel familiariter cum eo agendum, etc., quia hæc » sunt signa specialia amoris. *Fil. tract. 28. c. 1.* Dico per se, » quia, si omisso scandalosa esset, aut per aliquid horum pos- » ses sinè tuo incommodo inimicum tibi, et Deo reconciliare, id » omittere esset grave: uti etiam, si inæqualis persona soleret » aliam salutando prævenire; v. gr. subditus Praelatum. *Laym.* » *loc. cit.* (Sic etiâ, si prius consueveras inimico peculiaria » signa exhiberet, ut *Tourn. tom. 3. p. 261. n. 5. cum Suar.* » *Bon. etc. ad hoc tamen non teneris cum gravi tuo incommodo,* » *modo scandalum amoreas.*) *

« 2. Non licet inimicum excludere a communibus orationibus, » v. g. oratione Dominicâ, quæ pro communitate instituitur, nec » a communibus eleemosynis, resalutatione, responsione, exposi- » tarum mercium venditione; quia hæc sunt communia dilectionis » signa, ideoque contrâ hæc facere, v. g. cognatos omnes invi- » tare, obvios omnes ex viciniâ, vel collegio ex consuetudine » salutare, solo inimico excluso, est ex genere suo, et regulariter » mortale, *S. Th. Nav. Laym. ll. cc.* Addo 1. ex genere suo, quia » si levitas materiæ, aut causa rationabilis excusat, v. g. si

» pater, vel superior filio, vel subdito ob correctionem ea sub-
» trahat ad tempus, leve vel nullum erit: quia habet jus punien-
» di. Addo 2. regulariter: quia, si persona multò major in-
» feriore non resalutet, v. g. nobilis rusticum, pater filium, non
» videtur mortale, ut notat *Sa*, ver. *Charitas. Bon. d. 3. qu. 4.*
» *p. 3. V. Azor. 3. p. l. 11. c. 2. 13.* * (*Notat autem Tourn. t. 3.*
» *p. 266. Tertiò, quod si nolis cum inimico conversari, quia non*
» *aliud quam malum ab eo exspectare possis; vel quod ut ait*
» *S. Bern. Sen.*) probabiliter times ex hoc pejus eveniretunc ob-
» stinendum ab illis amicitiae signis, modò interius diligas, et apid
» alios scandalum repares.) **

Quæritur, an tenearis salutare inimicum? Resp. negativè,
regulariter loquendo, quia per se omissio salutationis non est
signum odii, nisi anteā solebas eum salutare: vel nisi ex cir-
cumstantiis colligatur ex odio te non salutare: vel ille sit tunc
Superior; vel nisi occurrentibus pluribus, inter quos est ille,
reliquo, eo excepto, salutes. Ità *Palau de Char. p. 6. n. 5. cum*
Val. et Con. Sal. tr. 21. c. 6. n. 21. Mazz. de Char. c. 21. §. 2.
q. 3. Bon. de Char. D. 2. q. 2. Tamb. de Char. c. 1. n. 11.
Spor. de I. Præc. n. 29. Vel etiam (addendum) si sine magno
incommmodo salutando inimicum posses eum ab odio et culpâ
gravi liberare: ad hoc enim benè videtur charitas te obstrin-
gere, ut rectè ait *Tourn. t. 3. p. 267. n. 4.* Omnino autem teneris
eum resalutare, quia alias censeri inimicum contempnere, et in
hostilitate velle perseverare, ut communiter cum *AA. cit.* doc-
etur. Excipe, nisi esse Prælatus, Parenz, vel Judex, vel nisi
hoc facias non ex odio, sed justo dolore accepta injuria, ut *Spor.*
Mazz. et Hurt. ap. Tamb. ll. cc. Modò (ut benè advertunt
Ronc. et Mazz. cum Tamb.) ex brevi tempore injuriam acce-
peris. Religiosus autem, qui renueret per notabile tempus, putâ
post hebdomadam, colloqui cum inimico, meritò dicit *Spor.*
n. 34. non esse absolendum.

29.— « 3. Etsi quis teneatur inimico veniam legitimè
» petenti non tantùm interius remittere, sed etiàm externa re-
» missionis signa ostendere; negat tamen *Trul. l. 15. c. 5. d. 5.*
» *ex Azor. et Fill.* teneri statim postquam offendio illa illata sit,
» eo quod sit res violenta, et supra fragilitatem humanam:
» * (*Ita etiàm probabiliter Spor. de I. Præcept. cap. 6. n. 44.*
» *cum Tamb. ex comm.*, quia videtur suprà humanam fragilita-
» tem lœsum cogere statim ad reconciliationem faciendam, non
» dum sedatà perturbatione. Unde exspectandum tempus oppor-
» tunum; et interea sufficiet, quod offensus deponat odium.) *
» Non tenetur autem remittere satisfactionem pro damno si ab
» eo sit lœsus: imò nec eam acceptare, si offerat, sed etiàm ju-
» ridicè post compensationem petere, dummodo in utroque casu
» deponatur odium, ut docent *Valent. Nav. Laym. l. 2. t. 3.*
» *c. 4.* Quod si tamen poena sit valde gravis, v. gr. capititis, mutila-
» tionis, neque lœso ex eâ commodum proveniat, non videtur ea,
» deprecante altero, sinè peccato vindictæ posse expeti. Similiter

» si satisfaciat quantum potest, ad id, quod non potest, eum
» urgere videtur contrà charitatem, ut docet *Syl. et Fill. tom.*
» 28. cap. 11. qu. 9. »

Licet quis teneatur inimico injuriam remittere, dicunt tamen
Salm. Tract. 21. c. 6. n. 18. quod nemo teneatur vindictam pu-
blicam condonare, cùm poena cedat in bonum Reipublicæ. Sed
ibi fatetur *Bannez cum Busemb. ut suprà*, difficile esse tunc non
uti livre vindictæ, si poena sit capititis, vel mutilationis: Et hoc
dicendum est de quâcumque poenâ gravi, quia difficile est, ut of-
fensus diligat vindictam publicam propter amorem communis
boni disjunctè ab amore propriæ vindictæ, ut benè advertunt
Laym. de Charitate c. 4. Assert. 3. Spor. de I. Præc. c. 6. n. 20.
Viva de Char. art. 5. n. 3. et Ronc. tr. 6. c. 2. q. 2. Hinc adhæreo
Antoin. de Virt. Th. cap. 2. qu. 3. quod practice loquendo nun-
quam licet expetere punitionem inimici, etsi justâ, et legitimâ
auctoritate faciendam. Cæterum ait *Tourn. t. 3. p. 269. cum Ha-
bert.* bene posse aliquem prosequi coram judice satisfactionem
injuriarum, si alias tota sua familia infamiam sit passura. Item
D. Th. 2. 2. qu. 108. art. 1. dicit vindicationem posse aliquando
esse licitam, nempe si sumatur ad consuetudinem peccantis, vel
ad coibitionem ejus, et quietem aliorum. Addit: Et ad justitiæ
conseruationem: sed hoc ultimum (ut dictum est) magis spe-
culativè, quam praticè verum est, vel saltum rarissimè.

30.— « Resp. 2. Etsi odium inimicitiae, sive personæ secun-
» dûm se, et bonorum, quæ in se habet, volendo scilicet illi ma-
» lum, ut sic, sive quatenus illi malum est, ex genere suo sit
» mortale; odium tamen abominationis, sive qualitatis, quo non
» hominem, sed ejus malitiam, vel saltem personam tantum qua-
» tenus malam, vel nobis noxiā aversamur, sæpè licitum est,
» ut docet *Kon. a. 29. dist. 3 et communiter.* »

Unde resolves sequentes Casus:

« 1. In Confessione satis esse, si dicas, te grave malum vo-
» luisse proximo: neque opus esse explicare speciem mali, v. gr.
» mortem, infamiam, etc. quod omnia comprehendantur sub unâ
» ratione mali. *Caj. Bon. Turr. Trull. lib. 1. cap. 5.* docent pro-
» babiliter: sed contrarium probabilius docent *Suar. et Palau*
» *t. 6. dist. 3. p. 1.* * (*Prima autem sententia neque probabilitiis*
» *est, si quis efficaciter proponat aliquod speciale malum alicui*
» *inferre, tunc enim omnino explicanda est species mali, quia tunc*
» *illud pravum propositum sumit speciem ab opere externo, siq[ue]*
» *danno intento. Vid. dicenda lib 5. n. 5. qu. 5.)* *

« 2. Licet proximo velle malum aliquod, v. gr. temporale
» (dummodo non sit justo gravius), quatenus id illi bonum est,
» v. gr. morbum, vel adversitatem, ut à peccatis emendetur
» *Bon. d. 3. qu. 4. part. ult. §. 1. ex multis.* Cavendum tamen
» est, ne fiat ex vindictâ, ex quâ si *Psalmum 108. super inimicum*
» *tuum legas, peccas mortaliter. Generatim verò, ob bonum*
» *spirituale, proprium, vel alienum, licet mala poenæ inefficaci-*

» affectu alii velle : quia, cum in hoc affectu bonum spirituale
» præferatur temporali; non est inordinatus. v. *Less. lib. 2.*
» *cap. 47.* *(Vide dicenda lib. 5. n. 21.)
» Sic licet v. gr. mortem optare hæresiarchæ, vel publicæ
» pacis turbatori, ob bonum commune, et multorum, juxta illud
» *Galat. 5. Utinam absindantur.* Item tristari de eò quod digni-
» tates conferantur indignis, vel de sanitate ejus, qui ex illâ su-
» mit occasionem peccandi. Item mortem, egestatem, aut mor-
» bum alicujus desiderare, ut casset a peccatis, et vitam in melius
» mutet. Eadē ex causâ *Bon. Azor. et Palaus tr. 6. p. 1. n. 11.*
» excusant a peccato matrem, quæ mortem filiarum exoptat, quod
» ob deformitatem vel inopiam commodè et honestè eas nuptui
» tradere non possit. *(*Sed hoc minime admittendum, ut recte*
» *dicunt Salm. de Pecc. tr. 20. c. 13. n. 46. Roncag. tr. 2. c. 3.*)
» Etsi vero sibi ipsi optare mortem *Nav.* et ceteri dicant esse
» mortale, ad evitanda tamen gravia mala, v. gr. afflictionem
» internam, id licere volunt *Sanct. Sot. Gran. Dian. p. 5. t. 14.*
» *R. 92.* *(*Ita etiā recte admittit Viva sup. prop. 14. Innoc.*
» *XI. n. 3. si quis vitam experiatur morte amariorem, ex Ecc.*
» *30. ubi:* Melior est mors, quam vita amara. *Sic enim Elias 3.*
» *Reg. 9. petivit animæ suæ, ut moreretur, ad evitandas Jesa-*
» *belis insidias*)^{*} Ita et *Trull. lib. 1. dist. 2. n. 11.* excusat fœmi-
» nam, quæ sibi, vel alteri mortem optat ad vitandam gravem
» infirmitatem, inciduntem, vitam acerbam, etc., vel alia si-
» milia mala à marito, v. gr. infligenda. Mulierculæ tamen ob
» minimas molestias mortem optantes *Diana l. c. mortalis dam-*
» *nat, nisi (ut plerumque fit) excusat defectus advertentiæ, et*
» *deliberationis.* *(*Et non est improbabile cum Potestate de I.*
» *Præc. n. 298.*)
» 3. Privatus, qui aversus ab alio fugit illum, si id faciat ut
» eum suo colloquio, et solatio privet, atque ita contristet, et male
» illi sit, est odium inimicitiae, et peccatum; si vero nihil malum
» optando tantum fugias, quia tuæ naturæ est disformis, vel tibi
» solet esse molestus, est odium aversionis, et peccatum, si sit
» sinè ratione; quale non erit, si sit persona valde aspera, modo
» absit contemptus, scandalum, et vindictæ cupiditas. *Vid.*
» *Bon. l. c.*

Nota hic tres propos. damnat. ab *Innoc. XI.*

Propos. 13. « Si cum debita moderatione facias, potes absque
» peccato mortali de vitâ alicujus tristari, et de illius morte na-
» turali gaudere, illam ineffaci affectu appetere, et desiderare,
» non quidem ex displicantia personæ, sed ob aliquod temporale
» emolumentum. »

Propos. 14. « Licitum est absoluto desiderio cupere mortem
» Patris, non quidem ut malum Patris, sed bonum cupientis,
» quia nimur ei obvertura est pinguis hæreditas. »

Prop. 15. « Licitum est Filio gaudere de parricidio Parentis
» à se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias indè ex
» hæreditate consecutas. »

DUBIUM III.

De Præcepto eleemosynæ, seu misericordiæ corporalis.

31. An teneamus dare eleemosynam ex bonis vitæ, aut statui neces-
» sariis? — 52. An succurrere pauperibus in necessitatibus commu-
» nibus? — 53. An possumus facere eleemosynam de bonis alienis?

51. — « SUPPONO 1. Hujus præcepti obligationem nasci ex
» duplice capite. 1. Ex necessitate proximi agentis. 2. Ex per-
» sonâ possidentis bona vel necessaria, vel superflua.
» Suppono 2. Duplicem dari necessitatem proximi. I. Dicitur
» extrema, ex quâ agenti imminet periculum vitæ, vel etiam
» gravis et diuturni morbi, secundum *Diana p. 6. tr. 8. R. 1.*
» II. Grauis, ex quâ imminet periculum gravissimi, ut captivitatis,
» infamiae, gravis iacturæ bonorum, vel statûs, unde fiat, ut dif-
» ficulter se possit sustentare; v. gr. si non possit vivere secun-
» dum suum statum, vel si nobilis cogitur alteri famulari, vel
» artifex, aut vir honestus mendicare. 3. Dicitur communis, quâ
» laborant mendici triviales. *Laym. lib. 2. tract. 3. cap. 6.*

« Suppono 3. Bona necessaria et superflua dici, vel respectu
» vitæ, sive naturæ, vel respectu statûs, vel decentis conditionis
» personæ, quo modo seculares raro putant se habere superflua,
» ut docet *Laym. et Nazar. c. 24.* Nam quæ sunt necessaria ad
» alendos liberos, famulos, honestas donationes, convivia, hospi-
» tum tractationem (qualia tamen non sunt quæ ad quemcum-
» que fastum, et pompam quisque sibi requirit), spectatis etiâm
» communibus eventibus, hereditibus, necessitate futurâ, etc, non
» sunt superflua. *(*Nota hic propos. 12. damn. ab Imm. XI quæ*
» *dicebat: Vix in secularibus invenies, etiâm in Regibus, super-*
» *fluum statui. Et ita, vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando*
» *tenetur tantum ex superfluo statui.*)^{*}

« Resp. 1. Nemo tenetur dare eleemosynam ex bonis sibi ad
» vitam necessariis, etsi pauper esset persona talis, ex quâ pen-
» deret salus Reipub. Est communis. Et ratio patet ex ordine
» charitatis.

« Resp. 2. Probabile est, ex superfluis naturæ, et statui teneri
» aliquem, etiâm in gravi necessitate, succurrere proximo, si pro-
» babiliter putet alium non subventurum; idque, ut *Azor. l. 2.*
» *lib. 12. cap. 7. Sylo. et Furnus* volunt, sub mortali, contrâ *Medin.*
» qui vult esse tantum consilii. Ratio est, quia, cum in Scripturâ
» frequenter damentur homines ob neglecta opera misericordiæ,
» haec non sunt restringenda ad extremam, et raram necessita-
» tem. *Vid. Laym. l. c.* *(*Et hoc tenendum cum Vico in d.*
» *prop. 12. n. 8. et Bonac. tract. 6. cap. 3. q. 2. cum Suar. Pal.*
» *ac Azor. et Salm. tr. 21. cap. 7. n. 12. cum comm. ex D. Thom.*
» *2. 2. qu. 32. art. 5. ad 3. Et videtur clarè inferri ex præfata*
» *prop. 12. Notat tamen Vico, (et idem dicit Tournely, t. 3.*

» p. 296. in fin. cum *Sylvo*) quid neque in gravi, neque in extremâ necessitate pauperibus teneatur dives magnam pecuniam erogare, cum haec sint media valde difficultia, et ferè moraliter impossibilia. Tenetur vero Beneficiarius, nisi reliquum velit alius operibus applicare.)*

« Resp. 3. Proximo in extremâ necessitate tenēris succurrere ordinariè ex bonis etiā aliquo modo ad statum necessariis. Suar. *Laym.* ex communī. Satisfacis tamen probabiliter, si des cūm onere restituendi quando erit ditor. *Vasq.* etc., contrā *Suar. Kon.* etc. Vid. *Dian.* p. 5. t. 9. R. 5.

« Addo ordinariè: quia, si majus damnum aestimaretur, te excidere tuo statu, quam mors pauperis, non teneris. *Azor. l. c.* « Resp. 4. Probabile est, quod proximo in gravi necessitate constituto quisque teneatur subvenire cum modico detimento proprii statū: quia parvo suo incommodo tenetur magnum incommodum proximi impedire. *Laym. l. c. S. Thom. Bonac.* dist. 3. q. 4. p. 6.

Ex dictis collige:

« 1. Homines privati non tenentur inquirere pauperes. *Vasq.* etc.; si tamen dubitent de extremâ alicuius indigentia, tenentur inquirere veritatem. *Sanch. Dian.* pag. 5. to. 6. R. 49.

« 2. Nemo tenetur magnam vim pecuniæ dare pauperi, ad pretiosissimam medicinam emendam vitæ servandæ necessariam, vel ad redimendum à periculo mortis. *Sa et Con. disp.* 27. dub. 135. Et ratio patet ex dictis.

« 3. Si proximus tantum egeat usu rei, satis est illam comodare, v. gr. si ab hostibus spoliato vestem commodes, vel vulnerato equum, donec domum revertatur. *Laym. Bonac. ll.*

» cc. *(cum *Tournely*, p. 297.)*

52. — « Resp. 5. In communib⁹ pauperum necessitatibus tenetur aliquando dare eleemosynam, qui habet bona naturæ, et statui superflua. Ita communiter *S. Thom. Suar. Bellar.* contrā *Nav. et Vasq.* qui negant teneri. Ratio est, tum quia quisque tenetur diligere proximum sicut seipsum: tum quia alioquin pauperes isti incidenter in necessitatem gravem. Videlicet tamen haec obligatio tantum esse sub veniali, ut recte Medina: idque, si nulla sit justa causa negandi: alias sub nullo. Vide *Laym. Bonac. loc. cit.* »

Quæritur, an in communib⁹ pauperum necessitatibus sit obligatio gravis dandi eleemosynam ex superfluis statui? Prima sententia negat, et hanc tenet *S. Antonin.* p. 2. tit. 1. c. 24. §. ult. ubi loquendo de divite obstricto ad eleemosynam, de eo tantum loquitur qui de superfluo utriusque necessitat⁹, naturæ scil. et personæ, non subvenit magnas necessitates patientibus, et si non extrebas; item *Laym. tr. 2. cap. 6. nu. 5. cum Alensi, Major. et Gabr. Dian.* p. 2. tr. 15. R. 32 cum *Turria. Abbat. Fernand Victorell. Vasq. et Medina*, item *Sotus et Sylo*, apud *Croix l. 2. n. 202. item Covarr. P. Nav. et Malder*, apud

Bonac. t. 2. D. 3. q. 4. p. 6. n. 7. qui n. 8. probabilem putat cum *Cardenas apud Croix* nu. 203. Ratio, quia communiter obligatio eleemosynæ non oritur ex superfluitate bonorum, sed ex urgenti proximi necessitate; alias non licet dicitibus de superfluis donationes aliis elargiri; saltem (ut *Laym.*) cum pauperum communis miseria soleat esse levis, et tolerabilis, non videtur culpa gravis auxilium eis denegare. Secunda vero sententia communior, cui adhaereo, affirmat, et hanc tenent *Palaus* tr. 6. D. 2. p. 2. nu. 15. *Holm. tr. 1. §. 4. num. 177. Vica in Prop. 12. Innoc. XI. n. 3. Contin. Tour. to. 3. pag. 295. v. Prob. 3. Sanch. Cons. l. 1. cap. 5. dub. 6. n. 37. cum *Aragon. Led. Bann. Abul.* etc. *Salm. tr. 12. cap. 7. nu. 17.* cum *Cajet. Tap. et Prado* ex *D. Th. 2. 2. q. 32. art. 5.* ubi: Sic ergo dare eleemosynam de superfluo est in præcepto, et dare eleemosynam ei qui est in extremâ necessitate. Prob. 1. ex *Luca* cap. 11. v. 41. Quod superest date eleemosynam, et ecce omnia mundia sunt vobis. Prob. 2. ratione, tum quia divisio rerum, communī gentium consensu facta, nequit esse in præjudicium pauperum; tum quia, si divites absolutam non haberent obligationem subveniendi communiter mendicis, possent isti ab omnibus in suâ necessitate derelinqui. Et hic notandum id quod dicit *Navar. c. 24. n. 6. cum Cajet.* scilicet pertinere ad decentem statum conservandum omnia quæ requiruntur, non solum ad filios, et famulos, et hospites substentandos, sed etiā ad honestas donationes, convivia, et moderatas magnificentias exhibendas; Et sic respondeatur rationi primæ sententiae: Additque *Navarr. ib. cum eod. Cajet. et Siloest. ex D. Th.*, quod necessarium ad decentiam status non consistat in individuo, sed habeat latitudinem, et eo majorem quo status est major.*

Dicunt autem probabiliter *Vica l. c. n. 11. Mazzot. Tom. 1. pag. 441. quest. 1. Roncag. de Charit. cap. 3. Reg. in praxi n. 2. Salm. n. 18. cum Lorca, et Tamb. Dec. lib. 5. c. 1. §. 1. n. 17.* cum aliis, non esse obligationem omne superfluum hujusmodi pauperibus elargiri; hoc enim præceptum non obligat singulos in solidum, sed communiter omnes divites, ex quibus, si singuli aliquid largiantur, satis subveniatur his communib⁹ necessitatibus. Unde sic scribit *Sylvius*: « Tenetur Dives dare, nec omnibus Pauperibus occurrentibus, nec totum superfluum, sed non ita modicum pro quantitate suæ substantiæ, ut si alii Divites sic facerent, Pauperibus deesset subsidium. » Huic consentit *Sanch. l. c. n. 38. cum Ledesma*, dicens quod habens superflua statui non tenetur omnia pauperibus erogare, sed aliquando et modo morali, ita ut satisfaciat suæ obligationi dives qui habet curam pauperum, aliquando illis subveniendo, unde concludit, illum peccare mortaliter qui statuit nullam dare eleemosynam in communib⁹ necessitatibus, vel qui in hoc est notabiliter negligens. Idem etiā sentit *Laym. l. c.* ubi licet hanc obligationem dicat non esse sub gravi, addit tamen in malo statu versari divitem, qui omnes mendicos à se inhumaniter repelleret.

Verum subdit quod Confessarius non facilè tali diviti absorbi-
tionem negare debet, cum de hac obligatione, qualis sit, Doctores
non consentiant. Cæterum *Viva*, *Tamb.* *Mazzot.* et *Ronc.* cum
communiori *l. c.* censem satisfacere probabiliter divites, ero-
gando in pauperes communes quinquagesimam partem suorum
redituum, sive duos aureos ex centum, sed non in eadem pro-
portione, si divitiae multum excedant. Ecclesiastici vero tenentur
erogare de redditibus Beneficiorum quicquid superest eorum sub-
stentationi; sufficit tamen Episcopis dare pauperibus quartam
partem, aliis vero beneficiatis simplicibus quintam vel sextam,
ut dicunt *Viva n. 11.* et *Ronc. l. c.* Modo alia applicent in alios
pios usus. Sed melius, vide dicenda *lib. 3. n. 491. Qu. I.*

Unde resolvuntur Casus sequentes :

« 1. Pauperibus trivialibus, etsi ex nuditate, morbo, etc. vi-
» deantur ostendere signa extremæ necessitatis, raro quis tenetur
» ex præcepto subvenire, etiam de superfluis : tum quia fere ad
» movendos spectatores ista necessitas exaggeratur, tum quia ab
» aliis juvandi præsumuntur. *Mald. Wiggers, Dian. p. 5. t. 8.*
» *R. 17.*

« 2. Si quis dives, et abundans diu neget omnes eleemosynas,
» cum proposito dandi meliore, et commodiore loco, ac tempore,
» vel egentioribus, vel in alium pium usum convertendi, is non
» peccat, cum habeat justam causam negandi; si vero talis sine
» rationabili causâ omnes à se pauperes inhumaniter repellat,
» eum dicit *Laym. l. c. versari in malo statu.*

« 3. Nulli omnino, quantumvis diviti, omnes pauperes sine
» eleemosyna repellenti, facilè neganda est absolutione, tum ob
» dubium et dissensum DD. de hac obligatione; tum quia vix
» reperitur, qui causam saltem apparentem non pretendat, si su-
» perflua se habere fateatur. *Laym. ibid.*

« 4. Etsi dicta de eleemosyna dandâ intelligentur respectu
» omnium egentium, etiam peccatorum, infidelium, et inimico-
» rum; damnandi tamen non sunt Magistratus excludentes à suis
» civitatibus, justâ de causâ pauperes peregrinos. *Laym. ib. Tru-*
» *lensch. l. 1. c. 5. d. 10.*

« 5. Religiosis æquè, ac aliis pauperibus debentur eleemosy-
» næ, quia eorum paupertas, et necessitas est vera, et justa,
» tametsi voluntariè contracta, cum voluntas, et causa fuerit ra-
» tionabilis, et grata Deo. *Lorc. Diana p. 5. t. 8. R. 18.* Aliud
» est de iis, qui sponte suâ culpabiliter sunt pauperes, ut vag-
» bundi. *Ibid. R. 19.*

35. — « Resp. 6. Eleemosyna tantum facienda est ex bonis
» propriis, et quorum quis liberam habet administrationem.
» Potest tamen fieri ex alienis, quando proximus est in extremâ.
» vel quasi extremâ necessitate, et aliunde ei succurri non po-
» test: tunc enim omnia sunt communia. * (Si vero potuisses
» rem largiri tuam, et dederis alienam, videtur quod tenearis ad
» restitutionem; quia non poteras determinare alienam, cum tibi

» propria suppeditat. Ita *Croix*, lib. 3. p. 2. n. 344. cum Sporer,
» quia eo casu præceptum eleemosynæ te obstringebat ad suboe-
» niendum de tuis.) * In communi vero necessitate, licet tantum
» cum consensu domini tacito, vel expresso. Vid. *S. Thom. 2. 2.*
» *q. 32. ar. 7. Regin. n. 286. Fill. Laym. Bon. loc. cit. num. 11.*
» *Less. lib. 2. cap. 12.* »

Unde resolves :

« 1. Non licet dare eleemosynam ex bonis obnoxii restitutioni,
» v. gr. furto ablatis: licet tamen ex acquisitis per opus illicitum
» (sed non cum injustiâ), v. g. ex lucro meretricum. Ratio est,
» quia haec sunt propria; priora non. *Bon. ibid.*

« 2. Pueris, filiis-familias, servis, ancillis, uxoribus non licet
» dare eleemosynam, nisi tenuem, in qua parentum, dominorum,
» et maritorum voluntas presumitur. Particulares vero Casus,
» in quibus uxor dare potest, vid. suo loco *præcept. 4 et 6. cap. 1.*
» *d. 4. v. Bon. disp. 3. quæst. 4. p. 6. Dian. p. 3. t. 8. R. 25.*
» ubi ex *Hurt.* notat, si pater nullas det eleemosynas, posse pro
» eo dare filium. * (*Circà uxores vide lib. 3. n. 540.*) *

« 3. Tutores, et Curatores qui habent curam honorum alieno-
» rum, possunt facere modicas eleemosynas ex bonis, quæ ad-
» ministrant, quales nimur ipsi facere deberent, quorum sunt.
» *Vasq. Azor. Conc. Dian. p. 5. t. 8. R. 35.* »

DUBIUM IV.

De misericordia spirituali, seu præcepto correptionis fraternæ.

34. Ob quale peccatum Proximi teneamur ad correptionem? — 35. An
ob peccatum leve? — 36. An ob peccatum factum ex ignorantia?
— 37. Quid si correptio omittatur ob timorem? — 38. An in dubio
teneamur corripere? — 39. An quando abest periculum relapsus?
vel si adsit alias idoneus? Vel non sit spes fructus? Vel si exspec-
tetur occasio? — 40. Qui teneantur corrigere? — 41. Quinam
ordo servandus in correptione? — 42. Resolutio plurium casuum.

34. — « CORREPTIO fraterna est admonitio, quâ quis prox-
» imum conatur revocare à peccato. De qua certum est, præceptam
» esse jure tum naturali, quo membra unius corporis se mutuo
» juvare tenentur, tum Divino positivo. *Matth. 18. v. 15. Si pec-*
» *caverit in te frater tuus... corripe eum. Bec. 2. 2. c. 21. Laym.*
» *cap. 7. Fill. Bon. p. 7. Quæritur autem, quæ sit ejus materia?*
» *Et quos, et quomodo obliget?*

« Resp. 1. Omne mortale peccatum proximi per se est suffi-
» ciens materia, ut hoc præceptum obliget sub mortali. Ita com-
» muniter. Et ratio est, quia, cum vitam spiritualem tollat, suf-
» ficientem necessitatem correptionis inducit. Dixi 1. *omne mor-*
» *tale;* quia, etsi etiam veniale sit materia correptionis, non tamen
» graviter obligans, nec nisi facillime possit.

35. — Hinc dicit Laym. peccati venialis correptionem rarius esse præceptam; excipitur, nisi esset Prælatus Religionis, qui aliquando tenetur sub gravi corrigere leves subditorum culpas, ex quibus incipiat minui vigor disciplinæ cum magno Religionis detimento. Ita Tourn. to. 3. pag. 315. vers. Hoc, Laym. de Charitat. c. 7. num. 3. cum Bus. infrâ nu. 40. Et vide lib. 4. nu. 13.

36. — Quæritur hic, an sit obligatio corrigendi peccata facta ex ignorantia invincibili? Respondet distinguendo, si peccata sint contrâ jus Naturæ, correptio fieri debet: quia tunc illa sunt intrinsecè mala, ut commune est apud Croix, l. 2. n. 214. Et idem dicit Oviedo cum communis de ignorantia juris Divini. Nisi tamen desperetur fructus, aut timeatur, quod mala ex materialibus fiant formalia, ut communiter dicunt Salm. tract. 21. cap. 7. n. 53. et Roncag. de car. cap. 3. quest. 4. cum aliis. Si vero sint contrâ Ius Positivum tantum, probabile est privatis non esse obligacionem, saltem non sub gravi, corrigendi; secùs autem Prælatis, Parentibus, Confessariis, Magistris; quia ipsi specialiter incumbit docere subditos. Ita Salm. d. n. 53. cum Bann. Ledesm. Item Bonac. de Car. q. 4. p. 7. n. 11. Nav. n. 24. n. 12. Viva de 4. Præc. q. 11. art. 6. n. 11. Pal. de Car. D. 3. p. 4. n. 2. Ratio, tum quia proximus non est in peccato, quo deficiente, non urget præceptum correctionis: tum quia ille nil agit intrinsecè malam. Sed probabilius et communius Pal. n. 3. Con. D. 28. q. 4. n. 38. Sanch. de Matr. lib. 2. D. 38. n. 5. Mazz. de Car. cap. 2. §. 6. Tourn. to. 3. p. 318. et Croix lib. 2. n. 214. cum Burgh. et alii docent omnes teneri ad correptionem, quia illa transgressio, licet materialis, et non intrinsecè mala, attamen positâ lege, adhuc est mala: et idèo per correptionem tenemur eam impeditre.

37. — « Dixi 2. per se, quia si quis ob timorem, verecundiam, pusillanimitatem putet se non ita strictè obligatum, vel minus esse idoneum ad corripiendum, videtur tantum peccare veniam liter. Vid. S. Th. 2. 2. q. 32. art. 2. et cæteros supra cit. »

Nota hic doctrinam S. Th. 2. 2. q. 33. art. 2. ad 3. ubi ita docet: « Hujusmodi omissio est peccatum veniale, quando timor, et cupiditas tardiorum faciunt hominem ad corrigenda delicta fratris: Non tamen ita, quod si ei constaret, quod fratrem posset à peccato retrahere, propter timorem, vel cupiditatem omittenter, quibus in animo suo præponit charitatem fraternam. Et hoc modò quandoque viri sancti negligunt corrigere delinquentes. »

38. — « Resp. 2. Præceptum hoc obligat occurrentibus his circumstantiis: I. Si certò tibi constet de peccato proximi, * (vel de proximo periculo peccandi, ut Tourn. pag. 318. concl. 2.) indagare enim tenetur solus Superior. *(ut etiam Tourn. p. 314.)* »

Ita ut, si non constaret de peccato proximi, nempe si notitia de peccato illius nobis perveniret tantum per auditam, aut per alia signa dubia, non tenemur corripere. Salmant. tract. 21. cap. 7. nu. 52. cum Sanch. Dian., etc. Nisi suspicio sit de homi-

cidio, vel de damno communi, vel nisi quis esset Prælatus, qui in dubio debet corripere, cum is ex officio teneatur peccata subditorum inquirere: licet potius tunc expediat, ut correptionem faciat in communi, ut Salmanticens. cum aliis d. num. 52. cum Busemb.

39. — « II. Si probabile sit eum se non emendasse, nec emendaturum, vel relapsurum: quia eleemosyna egenti tantum danda est. »

Quæritur, utrum, quandò abest periculum relapsus, sit obligatio corripiendi fratrem non emendatum? Prima sententia negat, eamque tenent apud Salm. Tract. 21. c. 7. n. 49. Sa, Abul. Pal. Regin. Com. Dian. Villal., etc., et valde probabilem vocant Laym. de Charitat. c. 7. n. 2. vers. Corripe, cum Sylvest. Turian. et Glossa in c. Si quis. 24. qu. 1. Ratio istorum, quia neque ipse quidem peccator tenetur statim peccatum delere per pœnitentiam; tanto minus igitur illum à peccato sublevare tenetur alter, cui incertus est emendationis fructus. Ideò ait Laym. præcipi in Ecclesiast. c. 29. Corripe proximum, ne forte iteret.

Secundam tamen sententiam contrariam meritò probabiliorem putant Tournel. t. 3. p. 315. concl. 2. et Salm. ibid. nu. 50. cum Suan. Bon. Less., etc. Ratio, quia frater in peccato constitutus jam gravem patitur necessitatē, à quâ teneris illum, si potes, eripere; ideoque Christus Dominus præcepit: Si peccaverit in te frater tuus, vade, et corripe eum. Nec officit opposita ratio, nam benè per accidens aliquando potest esse obligatio major aliena, quam propria: v. gr. potest quis ob amorem paupertatis non se eripere à gravi egestate, sed alter dives tenetur ei subvenire, si potest.

III. Si alias æquè idoneus non adsit qui correpturus putetur.
IV. Si sit spes fructū; quia desperato fine, cessant media. *(In æquali dubio, an correctio sit profutura vel obtufura, omit- tendum esse dicunt Concina de Eleem. c. 3. n. 9. et Tournely t. 3. p. 320. cum Habert, et Antoine. Recitè autem limitat Tournely 1. Si corrigendus sit in periculo mortis. 2. Si timeatur ex omissione inficiatio aliorum in fide, aut moribus. Et sic etiam, si correctio certius sit profutura. Dicit autem idem Tournely tertio, non esse obligationem corrigendi, si probabile sit quod reus per se resipiscat: ex D. Th. dict. quest. 33. art. 2. ubi: Cadit sub præcepto (correctio) secundum quod est necessaria ad istum finem. Item notat Tourn. p. 321. n. 2 et 4. cum Soto, Bann. et Malder. neminem teneri ad corrigendum in ne- cessitate gravi spirituali cum periculo notabilis damni honoris, vel bonorum: nisi sit Pastor, aut aliis cui ex officio incumbat alterius cura.)* V. Si sit bona occasio, locus, et tempus oppor tunum, possisque sine tuo gravi damno facere. Quod si horum aliquid desit, præceptum non obligat. Unde patet ejus omissionem in privatis vel nullam esse, vel levem culpam. Vid. Bon. loc. cit. *(Sed ita generice dictum non placet.)*

40. — « Resp. 3. Etsi hoc præceptum obliget omnes etiam

» subditos, magis tamen Prælatos. Ratio prioris est, quia omnes
» sunt commembra, tenenturque sibi externa officia Charitatis
» præstare. Ratio posterioris est, quia subditi ex Charitate, Præ-
» lati verò etiā ex officio, et justitia tenentur. Unde peccare
» possunt etiā graviter, veniales culpas non impediendo, si
» vigor disciplinæ per hoc minuantur. *(Vide lib. 4. n. 13.)
» Eademque ferè est ratio de patrefamilias, præsertim erga libe-
» ros. Laym. l. cit. n. 5. Pall. Trull. lib. 1. cap. 5. d. 13 et 15.
» et ceteri.

Strictius ergo tenentur ad correptionem Episcopi, Parochi,
Prælati, Parentes, Confessarii, Domini, Mariti, Magistri, Tu-
tores et Curatores. Sed dubitatur, an hi teneantur ad corri-
piendum etiam cum gravi damno proprio? Quod ad Episcopos
et Parochos pertinet, non est dubitandum quin ipsi tum ex of-
ficio, tum ex stipendio quod exigunt, teneantur ad subveniendum
subditis, ac propterea ad eos corrigendos, adhuc cum periculo
vitæ, in eorum necessitate, non solùm extrema, sed etiā gravi,
ut communiter docent D. Th. 2. 2. quæst. 185. art. 5. ubi; Et
ideo ubi subditorum salus exigit personæ Pastoris præsentiam,
non debet Pastor personaliter gregem deserere.... nequè etiā
propter aliquod personale periculum imminens, ex illo Jo. 10. Bo-
onus Pastor animam suam dat pro oib[us] suis. Suar. D. 9. sect. 2.
n. 4. Pal. tr. 6. D. 1. p. 9. n. 12. Bonac. D. 3. q[uo]d. 4. p. 4. n. 5.
Viva de 4. Præc. qu. 11. art. 6. n. 13. Mazz. t. 1. pag. 458. et
Salm. tract. 21. cap. 6. n. 33. cum Con. Trull. Tap. et Vill.
Utrum autem cum periculo damni proprii teneantur ad correptionem
Parentes, Mariti, et alii ut suprà, qui nullum ad hoc
stipendium recipiunt? Videntur affirmare Salmanticenses tr. 21.
cap. 7. n. 58. dum dicunt quòd ipsi tenentur ad correptionem ex
officio, ac proinde (addunt) ex justitiâ. Sed huic additioni seu
doctrinæ minimè acquiesco; nam licet verius teneantur Supe-
riores ex officio magis quam ex merâ charitate, ut docent San-
chez, Pal. Cajet. Val. et Dian. (contrà Suar. Tap. et Lorca)
apud ipsos Salm. dicto n. 58.: attamen tale officium, cum ortum
habeat ex obligatione sola pietatis, aut charitatis, non videtur ob-
ligare ex justitiâ ad tantum onus; aliud enim est teneri ex justitiâ
ratione stipendi, ut tenentur Pastores, aliud ratione officii. Ad-
dunt Salm. ibid. n. 67. in fine Concionatores teneri peccata publica
reprehendere, etiamsi ideo damna privata timeantur. Hoc tamen
intelligendum, si ex reprehensione aliquis fructus sperretur, et
majus damnum commune non timeatur.

41. — Resp. 4. Ordo in correptione servandus est, quem
» Christus præscripsit Matth. 18, scilicet primò, ut corripias
» privatim: demde coram testibus: tum ad Prelatum Ecclesiæ,
» sive Superiorum deferas. Excipe tamen I. Nisi præstet Supe-
» riori viro probo, et prudenti, quam aliis testibus innotescere;
» prout cautum est in Regula. S. Aug. *(Vide lib. 4. n. 243 et
» seq.) * II. Nisi peccatum sit publicum, tunc enim potest pu-
» blice corripi. III. Nisi vergat in grave damnum tertii, cui Com-

» munitatis, si Superiori non statim innotescat: v. gr. si quis
» præditionem molitatur, hæresim occultè spargat; tunc enim
» immediatè Superiori indicandum, quia commune bonum
» præferendum est privato; Fill. t. 28. c. 7. n. 149 et 155.
» IV. Quandò corripiendus est contentus, ut Superiori statim
» significetur, ut est apud quosdam religiosos, qui quoad hoc juri
» suo renunciaverunt. Vid. Suar. Beccan. Laym. h[ab]c. Sanch.
» Fill. loc. cit. »

Ex dictis resolvitur:

42. — « 1. Qui facilè potest impeditre peccatum mortale
» proximi, et ob mali temporalis timorem neglexit, peccat mor-
» taliter. Ita Laym. Suar. Sanch. lib. 6. mor. c. 18. Vid. Pal. h[ab]c.
» 2. Si certò constet, fratrem perfectè emendasce peccatum
» occultum, nec ex eo esse ullum periculum relapsi, vel damni
» ipsi, aut alteri, non licet (etiā in Soc. Jesu) denuntiare pa-
» tri, vel Prælato, nisi frater expresse in istam denunciationem
» consentiat. Sanch. 2. mor. l. 6. c. 18. n. 40 et 69. Pal. de
» Char. t. 6. disp. 3. p. 12. Fill. Trull. l. 1. c. 5. d. 14. Suar.
» Hurt. disp. 163, et denique Card. de Lugo Resp. mor. l. 4.
» d. 46. ubi tamen notat, in Soc. Jesu casum esse rarissimum.
» *(Vide l. 4. n. 245.) * Ratio autem est, quia cessat motivum
» charitatis, atque adeo ratio denunciandi: ideoque est pecca-
» tum, et quidem (ut Card. Lugo loc. cit. notat ex Suar.) mor-
» tale ex genere suo. Vid. Dian. p. 4. t. 4. R. 71.

» 3. Si Superior immediatus se solo possit delinquentem emen-
» dare, ita ut nullum periculum damni, vel relapsi ipsi, vel
» alteri, vel Communitat[i] immineat, videtur peccare mani-
» festando Superiori mediato delictum. Pal. loc. cit. Trull.
» d. 16. n.....

» 4. Prælati, et Magistratus tenentur aliquandò inquirere
» subditorum peccata, ut corripiantur: non tamen multum, et
» curiosè de aliquo in particulari rogare debent; is speciale ejus
» signum dederit: neque facile admittere accusatores spontaneos;
» quia illi specie boni communis sæpè se querunt. Hurt. etc.
» Dian. p. 7. tract. 13. R. 10 et 12.

» 5. Episcopi, Prælati Religiosorum, Pastores animarum
» tenentur etiā cum suo incommodo, inò aliquandò cum vitæ
» periculo, adhibere diligentiam, quam possunt, ut peccata pu-
» blica et occulta impedian; quia cum Christo pacti sunt curam,
» et sollicitudinem gregis, pro qua multa ab eo bona accipiunt.
» Hurt. t. 2. d. 162. sec. 7. §. 6. (apud Dian. p. 7. t. 3. R. 28.)
» aitquehanc esse omnium Patrum, et Theologorum doctrinam,
» quam Christus verbo et exemplo docuerat: additique idem
» esse de magistratibus, et concionatoribus. Licet verò hi non
» teneantur ad id ex justitiâ (sicut Prælati et Magistratus),
» tenentur tamen peccata publica corripere (sed non facile Præ-
» latorum et Religiosorum, quorum auctoritas ad bonum